

NINOVE BEVERSTRAAT

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
ARCHEOLOGIENOTA – 2018G16

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Het bureauonderzoek wijst op de **potentiële aanwezigheid** van waardevol bodemarchief dat zou kunnen leiden tot kenniswinst. Op basis van de omliggende archeologische sporen, het historisch en cartografisch materiaal, is er in het bijzonder een verwachting ten aanzien van mogelijke sporen uit de middeleeuwen.

Of er daadwerkelijk ook archeologische sporen aanwezig zijn, en welke maatregelen in dat geval dienen genomen te worden in relatie tot de geplande werken, kon in deze fase evenwel niet beantwoord worden. Daartoe werd een **proefputtenonderzoek** uitgevoerd. Hieruit bleek dat, hoewel voor het grootste deel van het projectgebied verder vooronderzoek niet zinvol lijkt, de zone van de woning aan de Beverstraat een potentieel heeft op archeologische kennisvermeerdering.

Het vooronderzoek liet toe een gedegen inschatting te maken en kan derhalve als volledig beschouwd worden.

1.2 DE AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Het bureauonderzoek toonde aan dat er een hoog potentieel is op het aantreffen van archeologische sporen binnen het projectgebied. De archeologische, historische en cartografische gegevens wijzen op de interessante locatie, die sinds de 11de en 12de eeuw en mogelijk reeds vroeger deel lijkt uit te maken van de oude stadskern. Het projectgebied ligt dus zeker sinds de late middeleeuwen in de stadskern, gekenmerkt door een combinatie van woon-, handels- en artisanale activiteiten. Het westelijk deel van het projectgebied heeft mogelijk lang als onbebouwde tuin bestaan, doorsneden van noord naar zuid door de Beverbeek.

Het proefputtenonderzoek heeft uitgewezen dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard bleven binnen het gabarit van de geplande werken. In de proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden puinpakketten aangetroffen met 18e-eeuws materiaal, maar de werd geen oud wegdek aangesneden. In proefputten III en V, ter hoogte van het historische huis, werden echter wel archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

1.3 DE IMPACTBEPALING

De stad Ninove plant een groene doorsteek tussen de Beverenstraat en de Kaardeloodstraat. De huidige bebouwing zal eerst worden gesloopt, waarbij ook de bestaande verharding wordt verwijderd. Er zal vermoedelijk 25 tot 30cm afgegraven worden (max. -40cm vanaf nulpas). Om de impact op het eventueel aanwezige bodemarchief te beperken of te vermijden, zal het projectgebied niet worden ontmuurd, de kelderruimtes onder de bestaande woningen zullen niet worden uitbroken (zie ook 2.1.3.2 De Randvoorwaarden).

Op een deel van het terrein zal vervolgens vanaf het niveau van afgraving in opbouw een nieuwe verharding aangelegd worden op de te bewandelen zones met granietegels of betontegels (312m², 44cm opbouw). Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages aan de Beverstraat (19,141m², 78,956m² en 26,639m²), en één in het westelijk deel aan de Kaardeloodstraat (40,750m²) met lokaal maximale verdiepingen van 21cm. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met resine vloer (90,87m², 19cm diep) en een waterpartij (18m², 48cm diep, steunpunten tot -80cm). De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en een 14-tal nieuwe bomen.

1.4 DE WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Op basis van de landschappelijke, de historische, de cartografische en de archeologische data, kon een verwachting gemaakt worden ten aanzien van het archeologisch erfgoed. Het volgende **verwachtingspatroon** kan worden geformuleerd:

- De sporen van vroege menselijke aanwezigheid in de omgeving concentreren zich voornamelijk rond de historische kern van Ninove, waar het projectgebied minstens vanaf de 11^e eeuw deel van uitmaakt. Het projectgebied ligt dus zeker sinds de late middeleeuwen in de stadskern, gekenmerkt door een combinatie van woon-, handels- en artisanale activiteiten. Het terrein heeft dus in principe een **groot archeologisch potentieel**.
- Binnen het projectgebied wijzen historische kaarten op verschillende structuren: een weg ter hoogte van de huidige Kaardeloodstraat, historische bebouwing en de oude Beverbeek. De nabijheid van de Beverbeek verhoogt bovendien ook de kans op sporen van allerlei ambachtelijke activiteiten.
- Het proefputtenonderzoek toonde echter aan dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard bleven binnen het gabarit van de geplande werken. In de proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden puinpakketten aangetroffen met 18^e-eeuws materiaal, maar de werd geen oud wegdek aangesneden. Ten slotte brachten proefputten III en V wel archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

1.5 DE BEPALING VAN DE MAATREGELEN

De verwachting op kennisvermeerdering door verder archeologisch onderzoek in het tuingedeelte en het bebouwde deel aan de Kaardeloodstraat is bijgevolg zeer laag. Het proefputtenonderzoek heeft hier uitgewezen dat het kennispotentieel binnen het gabarit van de werken nihil is.

Daarnaast heeft het onderzoek uitgewezen dat ter hoogte van het huis aan de Beverstraat archeologische lagen bewaard zijn, die mogelijkwijze geraakt kunnen worden door de geplande werken, die in deze zone een verstoring van maximaal 40cm met zich meebrengen. Mogelijk worden hier gedeeltelijk oude vloerniveaus aangetroffen. In deze zone wordt werfbegeleiding geadviseerd in het programma van maatregelen, teneinde toe te zien op de diepte van afgraving, en desgevallend de nodige registraties te verrichten.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

2.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 2018G16

Sitecode: 18-NIN-BEV

Wettelijk depotnummer: D/2018/12.857/21

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Ninove, Beverstraat (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden. - Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**)

Bounding box:

punt 1: x= 125436.283542, y= 169468.51139

punt 2: x= 125632.550665, y= 169597.369011

Kadastrale gegevens:

Ninove afdeling 2, sectie B, 1007N, 1008P (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**)

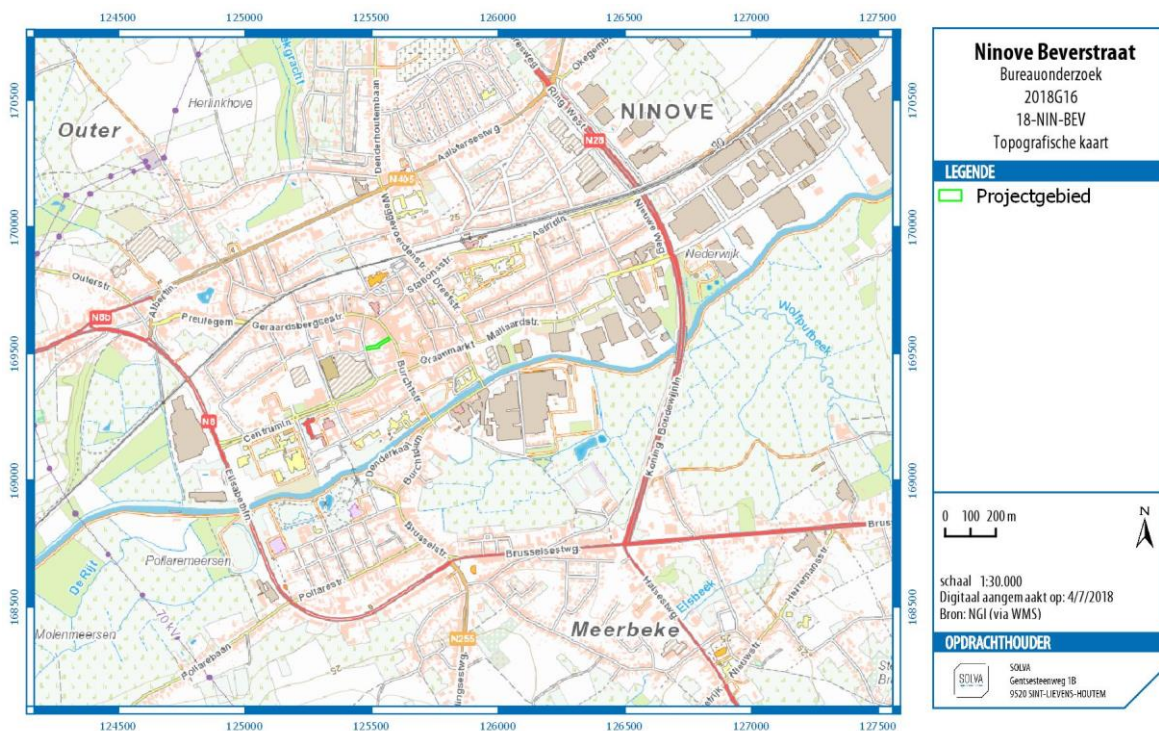
Topografische kaart: zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

Betrokken actoren en specialisten:

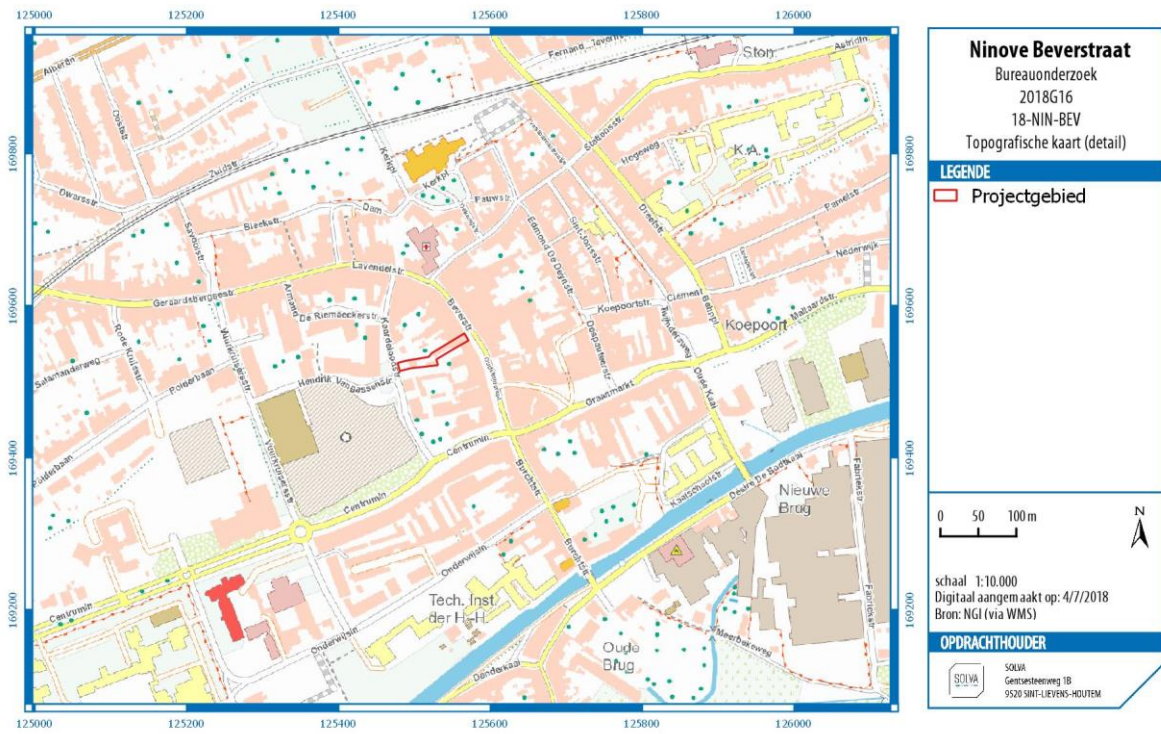
- Erkend archeoloog: Wouter De Maeyer
- Tekst: Silke De Smet
- Kaartmateriaal: Silke De Smet
- Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

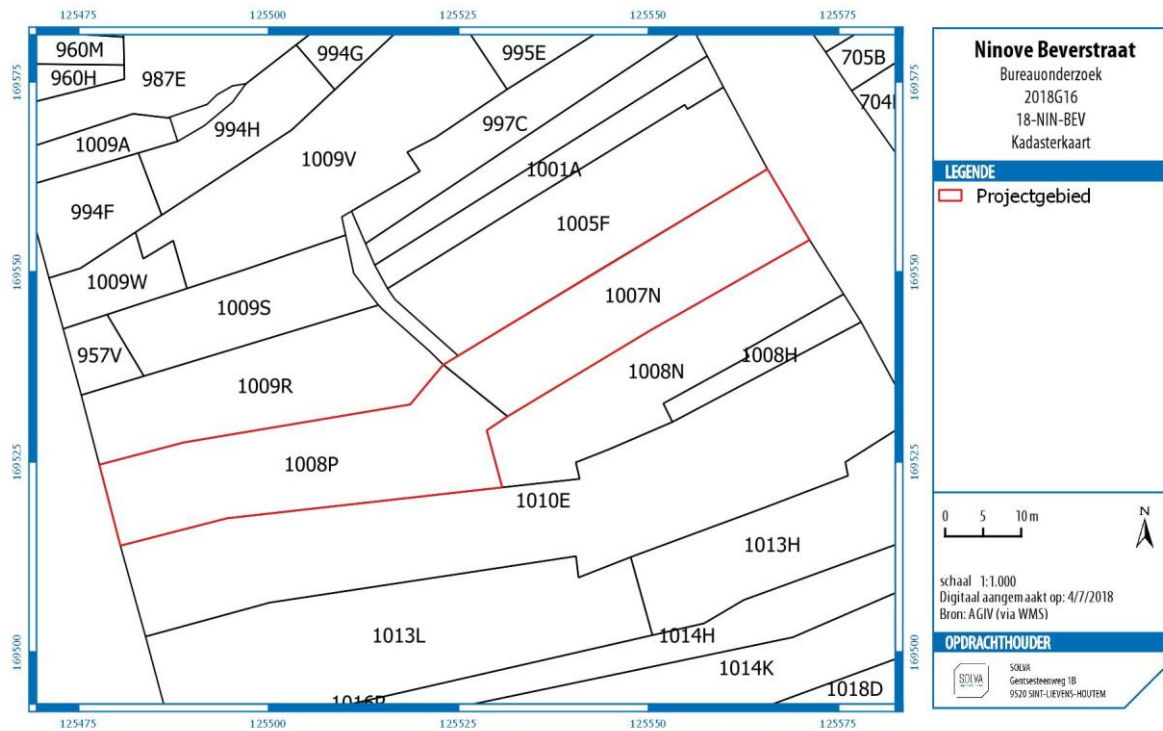
Niet van toepassing

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 4/7/2018)

Figuur 3: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 4/7/2018)

Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 4/7/2018)

2.2 VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSDOELEN

2.2.1 DE GEPLANDE WERKEN

De stad Ninove plant een groene **doorsteek** tussen de Beverenstraat en de Kaardeloodstraat. Op een deel van het terrein zal een nieuwe verharding aangelegd worden op de te bewandelen zones met graniettegels of betontegels. Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met een waterpartij. De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en 14 bomen.

De **huidige bebouwing zal eerst worden gesloopt**, waarbij ook de bestaande vloerplaat wordt verwijderd. Er zal daarbij vermoedelijk 25 tot 30cm afgegraven worden, **tot maximaal 40cm onder de nulpas** (= dorpel aan de Beverstraat, 18cm boven voetpad). Om de impact op het eventueel aanwezige bodemarchief te beperken of te vermijden, zal het projectgebied **niet worden ontmuurd**, de **kelderruimtes** onder de bestaande woningen zullen **niet worden uitgebroken** (zie ook 2.1.3.2 De Randvoorwaarden).

Vanaf de uitgraving (maximaal -40cm onder vloerpas) wordt een nieuwe verharding aangelegd, met tegels, een kleine waterpartij en enkele kleine houten podia. Er worden voorts ook 14 boomputten aangelegd. De meeste realisaties gaan niet dieper dan de uitgraving, enkel de waterpartij en de boomputten zullen lokaal dieper reiken.

Een gedetailleerde omschrijving is te vinden onder hoofdstuk 2.1.2.2, Verslag van Resultaten.

2.2.2 DE ACTUELE ARCHEOLOGISCHE KENNIS OVER HET TERREIN

Het projectgebied is gelegen binnen de archeologische zone van Ninove, en heeft bijgevolg een bepaald archeologisch kennispotentieel. Het projectgebied situeert zich boven de Beverbeek, waarlangs in de 11de en 12de eeuw zou de oude stadskern zich vervolgens hebben uitgebreid langsheen de Beverbeek. Het projectgebied ligt dus mogelijk binnen deze vroege stadskern. Vanaf de stadsuitbreiding in 13de en 14de eeuw, met de bouw van een nieuwe stadswal, ligt het projectgebied binnen de muren. De Beverstraat geldt dan als belangrijke verkeersas van noord naar zuid. De historische kaarten uit de 17de en 18de eeuw tonen dat de straat geflankeerd werd door huizen met achterliggende tuinen.

Het proefputtenonderzoek toonde aan dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard bleven binnen het gabarit van de geplande werken. In de proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden puinpakketten aangetroffen met 18^e-eeuws materiaal, maar de werd geen oud wegdek aangesneden. Ten slotte brachten proefputten III en V wel archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

2.2.3 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE ARCHEOLOGISCHE WAARDE VAN HET TERREIN

Op basis van de landschappelijke, de historische, de cartografische en de archeologische data, kon een verwachting gemaakt worden ten aanzien van het archeologisch erfgoed. Het volgende **verwachtingspatroon** kan worden geformuleerd:

- De sporen van vroege menselijke aanwezigheid in de omgeving concentreren zich voornamelijk rond de historische kern van Ninove, waar het projectgebied minstens vanaf de 11^e eeuw deel van uitmaakt. Het projectgebied ligt dus zeker sinds de late middeleeuwen in de stadskern, gekenmerkt door een combinatie van woon-, handels- en artisanale activiteiten. Het terrein heeft dus een **groot archeologisch potentieel**.
- Binnen het projectgebied wijzen historische kaarten op verschillende structuren: een weg ter hoogte van de huidige Kaardeloodstraat, historische bebouwing en de oude Beverbeek. De nabijheid van de Beverbeek verhoogt bovendien ook de kans op sporen van allerlei ambachtelijke activiteiten.
- Het proefputtenonderzoek toonde aan dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard bleven binnen het gabarit van de geplande werken. In de

proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden puinpakketten aangetroffen met 18^e-eeuws materiaal, maar de werd geen oud wegdek aangesneden. Ten slotte brachten proefputten III en V wel archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

2.2.4 DE DOELSTELLING(EN) VAN HET VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Het onderzoek heeft uitgewezen dat ter hoogte van het huis aan de Beverstraat archeologische lagen bewaard zijn, die mogelijk geraakt kunnen worden door de geplande werken, die in deze zone een verstoring van maximaal 40cm met zich meebrengen. Mogelijk worden hier gedeeltelijk oude vloerniveaus aangetroffen. In deze zone wordt werfbegeleiding geadviseerd in het programma van maatregelen, teneinde toe te zien op de diepte van sloop/afgraving, en desgevallend de nodige registraties te verrichten.

Werfbegeleiding kan enkel gebruikt worden voor summier archeologische vaststellingen als de verwachting op archeologische sporen klein is of er enkel gefragmenteerde/sterk verstoorde sporen kunnen worden aangetroffen.

De woning dateert uit de 19de eeuw, maar het is in principe mogelijk dat (delen van) deze woning misschien nog op een oudere structuur terug gaan. Bijkomend zal daarom de sloop van het huis (gedeelte in opstand) eveneens begeleid worden, zodat eventuele bovengrondse sporen van historische bebouwing, mochten deze nog aanwezig zijn, kunnen geregistreerd worden.

2.2.5 DE TE BEANTWOORDEN ONDERZOEKSVRAGEN

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?

2.3 DE ONDERZOEKSSTRATEGIE EN -METHODE

2.3.1 EEN TEKSTUELEBESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE ONDERZOEKSMETHODE

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1. Is het **MOGELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein?
2. Is het **NUTTIG** deze methode toe te passen op dit terrein?
3. Is het overdreven **SCHADELIJK** voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
4. Is het **NOODZAKELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.

Landschappelijke profielputten	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.
Geofysisch onderzoek	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.
Veldkartering	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuu	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Neen	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.
Proefsleuven en / of proefputten	Nee	Het reeds uitgevoerde proefputtenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd om tot een gedegen inschatting te komen.

Ten slotte wordt de opportuniteit van de diverse methoden van **archeologische opgraving** afgewogen:

Methode	Opportuu	Motivering
Werfbegeleiding	Ja	<p>Het onderzoek heeft uitgewezen dat ter hoogte van het huis aan de Beverstraat archeologische lagen bewaard zijn, die mogelijkerwijze geraakt <i>kunnen</i> worden door de geplande werken. Mogelijk worden hier gedeeltelijk oude vloerniveaus aangetroffen.</p> <p>In deze zone wordt werfbegeleiding geadviseerd in het programma van maatregelen, teneinde toe te zien op de diepte van sloop/afgraving, en desgevallend de nodige registraties te verrichten.</p> <p>Een werfbegeleiding is de meest aangewezen methode aangezien het gabarit van de werken beperkt is en de archeologische sporen dus slechts ten dele zullen waargenomen kunnen worden.</p> <p>Werbbegeleiding kan enkel gebruikt worden voor summere archeologische vaststellingen als de verwachting op archeologische sporen klein is of er enkel gefragmenteerde/sterk verstoorde sporen kunnen worden aangetroffen.</p>
Opgraving	Neen	Niet noodzakelijk om het kennispotentieel te realiseren. Een opgraving zou immers meer impact

		hebben dan de geplande sloopwerken zelf en meer registraties vereisen dan strikt noodzakelijk in deze specifieke context.
--	--	---

Afweging van de opportuniteit van de onderzoeksmethodes: op basis van hogerstaande afwegingen wordt een archeologische opgraving voorgesteld dat bestaat uit:

- **Werbbegeleiding**

Rekening houdend met het aanwezige kennispotentieel in het projectgebied wordt in het onderstaande programma van maatregelen per deelzone, afhankelijk van de impact van de werken, een programma van maatregelen opgesteld.

De definitie die hierbij gehanteerd zullen worden zijn, overeenkomstig de Code van Goede Praktijk 4.0:

Methode van archeologische opgraving waarbij de regie van de graafwerken bij de uitvoerder van de werken berust en het archeologisch onderzoek zich beperkt tot wat mogelijk is binnen het gegeven kader van deze werken.

De archeoloog staat 'bij de kraan' op het moment dat de werken door de aannemer uitgevoerd worden. Werfbegeleiding kan enkel gebruikt worden voor summier archeologische vaststellingen als de verwachting op archeologische sporen klein is of er enkel gefragmenteerde/sterk verstoorte sporen kunnen worden aangetroffen.

De woning dateert uit de 19de eeuw, maar het is in principe mogelijk dat (delen van) deze woning misschien nog op een oudere structuur terug gaan. Bijkomend zal daarom de sloop van het huis (gedeelte in opstand) eveneens begeleid worden, zodat eventuele bovengrondse sporen van historische bebouwing, mochten deze nog aanwezig zijn, kunnen geregistreerd worden.

Na afweging van bovenstaande onderzoeksmethoden, wordt enkel **werfbegeleiding** als methode weerhouden.

2.3.2 EEN TEKSTUELE MOTIVERING VAN DE GEKOZEN ONDERZOEKSMETHODEN EN –SITUATIES

De vraag is niet zozeer of er een archeologische aanwezigheid is. Op basis van de uitgevoerde bureaustudie en proefputtenonderzoek is duidelijk dat zich archeologische lagen manifesteren ter hoogte van de woning aan de Beverstraat. In deze zone wordt werfbegeleiding geadviseerd in het programma van maatregelen, teneinde toe te zien op de diepte van sloop/afgraving, en desgevallend de nodige registraties te verrichten.

Een **werfbegeleiding** is de meest aangewezen methode aangezien het gabarit van de werken beperkt is en de archeologische sporen dus slechts ten dele zullen waargenomen kunnen worden.

2.3.3 DE AFBAKENING VAN HET TE ONDERZOEKEN GEBIED

Figuur 4: GRB met aanduiding van het projectgebied en de zone van het historische huis waar archeologische lagen verwacht worden (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 4/2/2020)

Ter hoogte van de zone waar momenteel het huis aan de Beverstraat gelegen is, kunnen archeologische sporen aan het licht komen binnen het gabarit van de werken vanwege het historische karakter van het huis. Het proefputtenonderzoek heeft de aanwezigheid van archeologische lagen ter hoogte van deze zone bevestigd. Het verder opvolgen van deze zone is dan ook aangewezen. De overige ruimte binnen het projectgebied geeft weinig of geen blijk van bewaarde archeologische sporen binnen het gabarit van de geplande werken, en wordt daarom niet verder onderzocht.

2.3.4 EEN TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN DE CRITERIA DIE GEHANTEERD ZULLEN WORDEN OM TE BEPALEN WANNEER DE VOORZIENE ONDERZOEKSMETHODEN ALSNOG NIET UITGEVOERD MOETEN WORDEN

Niet van toepassing.

2.4 DE ONDERZOEKSTECHNIEKEN

Methode van archeologische opgraving waarbij de regie van de graafwerken bij de uitvoerder van de werken berust en het archeologisch onderzoek zich beperkt tot wat mogelijk is binnen het gegeven kader van deze werken.

De archeoloog staat 'bij de kraan' op het moment dat de werken door de aannemer uitgevoerd worden. Werfbegeleiding kan enkel gebruikt worden voor summiere archeologische vaststellingen als de verwachting op archeologische sporen klein is of er enkel gefragmenteerde/sterk verstoorde sporen kunnen worden aangetroffen.

2.5 DE VOORZIENE AFWIJKING TEN AANZIEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Niet van toepassing.

2.6 GEWENSTE COMPETENTIES

De werfbegeleiding moet worden uitgevoerd door een ervaren archeoloog. Indien er registraties noodzakelijk zijn, wordt de archeoloog bijgestaan door een tweede archeoloog en een veldtechnicus. De leidinggevende archeoloog heeft minstens 220 werkdagen veldwerkervaring wat betreft opgravingen in stedelijke context. De tweede uitvoerende archeoloog heeft minstens 110 werkdagen veldwerkervaring. Minstens één van de uitvoerende archeologen heeft kennis van materiaal uit de middeleeuwse en post-middeleeuwse periode.

2.7 KOSTENRAMING

De raming houdt rekening met:

- Dagprijs
- Natuursteenidentificatie en mortelanalyse/C14
- Conservatie
- Varia, voor onvoorziene analyses

Een gedetailleerde kostenraming is te vinden in de privacyfiche.

2.8 BEWARING VAN HET ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Gedurende het onderzoek worden de vondsten als ensemble bewaard in een ruimte met geschikte temperatuur en luchtvochtigheid, zonder risico op beschadiging, vernieling of contaminatie door natuurlijke of menselijke oorzaken. De vondsten worden verpakt met verpakkingsmateriaal en volgens een verpakkingswijze die beschermt tegen degradatie.

Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble beheerd door het erkend Onroerend Erfgoeddepot van [SOLVA](#).